

DİN GÖREVLİLERİNİN HAZIRLAYICI EĞİTİM KURSUNA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Şuayip ÖZDEMİR*

İsmail ARICI**

Özet

Diyamet İŞleri Başkanlığı göreve yeni başlayan din görevlilerini eğitim merkezlerinde hazırlayıcı eğitim kursuna almaktadır. Bu araştırmada, 2009 yılında Elazığ Harput Diyamet Eğitim Merkezinde hazırlayıcı eğitim kursuna katılan din görevlilerinin kursa yönelik görüŐlerinin tespit ve değerlendirilmesi amaçlanmıŐtır. Din görevlilerine; ‘hazırlayıcı eğitim kursuna ne kadar ihtiyaç duydıkları’, ‘hazırlayıcı eğitimin kurs başlamadan önce yapılması’, ‘kursu katıldıktan sonra kendilerinde ne gibi eksiklikler gördükleri’, ‘kurs programının mesleki ihtiyaçlarına ne kadar uygun olduğu’, ‘kursun süresinin yeterliği’ ve ‘kursta yeterli mesleki bilgi alıp almadıkları’ hususlarında sorular yöneltilmiŐtir. Din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna ihtiyaç duydıkları, hazırlayıcı eğitim kursunun göreve başlamadan önce yapılmasını istedikleri, kurstan sonra kendilerini özellikle kıraat açısından yetersiz gördükleri, kursun süresini yeterli bulmadıkları, kursa ilişkin genel anlamda olumlu görüşe sahip oldukları, kursu işleyiş ve program açısından beğendikleri araştırmada ulaşılan önemli sonuçlardandır.

Anahtar Kelimeler: *Diyamet İŞleri Başkanlığı, din görevlisi, hazırlayıcı eğitim kursu, eğitim merkezi, mesleki bilgi.*

* Prof. Dr., Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ğretim yesi.

** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ğretim yesi

Abstract

Idea of the religious educational stuff about preparatory education training courses.

The Directorate of religious Affairs educates the new education stuff in preparatory training courses. In this study, we implemented a survey to the religious education stuff who joined educational course in Elazığ Harput religious education center in 2009. The participants were asked questions about the need to preparatory education course, the preparatory educational course's being started before the course, the insufficiency they realized after the course, the conformity of the course programme to the professional needs, the adequacy of the duration of the course, having sufficient information from the course.

The participants said they needed preparatory educational courses and indicated that the preparatory courses should be held before they were appointed to the job. They also added that they had insufficiency knowledge especially in the Qur'an Recitation and said the duration of the course was inadequate. Generally they had positive thought about the course and liked the functioning of it.

Key words: *Department of Religious Affairs, religious education stuff, preparatory educational course, education center, professional knowledge.*

Araştırmanın Problemi

Bilim ve teknolojideki gelişmeler, hemen her meslekte yeni bilgiyi ve alanında yararlanmak için teknolojiyi iyi kullanmayı ve çalışanların bu konularda yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bilgi toplumunda örgütler, çalışanlarında çok yönlü beceri sahibi olmayı, karmaşık örgüt içi ve dışı ilişkileri kavrayabilen yeterlikler ve etkili takım çalışmasına uyma yeteneği aramaktadır.¹ Bu nedenle, bilgiyi alabilecek, kullanabilecek ve aynı zamanda üretebilecek personele sahip olmak, kurumların en çok ihtiyaç duyduğu konuların başında gelmektedir. Dolayısıyla insanın, yani kurumlarda çalışan personelin niteliği ön plana çıkmaktadır.

Ülkemizde din işlerini yürütmekle görevli bir kurum olan Diyanet İşleri Başkanlığı gerek merkez ve gerekse taşra teşkilatında çalışan personelinin yetiştirilmesini sağlamak, hizmette verimliliklerini artırmak, daha üst görevlere

1 <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/147/aytac.htm>. 19.09.2011.

hazırlamak, onları bilgi, beceri ve tutum yönünden istenilen seviyeye getirmek için eğitim faaliyetlerine ağırlık vermektedir.²

Diyanet İşleri Başkanlığı bu yöndeki faaliyetleri Eğitim Merkezleri³ vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. Bu merkezler, Başkanlık hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesi için kuruluşun her kademesinde görevli personelin eğitilmesini ve mesleğe intibakını sağlamak, verimliliğini artırmak ve daha üst görevlere hazırlamak amacıyla Başkanlıkça hazırlanan eğitim programlarını uygulamaktadır.⁴

Eğitim merkezlerinde aday müftü ve vaizler için hizmet öncesi kurslar, müftü ve vaizlere yönelik ihtisas^{5*} kursları, vaizler, Kur'an Kursu Öğreticileri, İmam-Hatipler ve müftülere yönelik seminerler, aşere takrib ve tayyibe kursları düzenlenmektedir.⁶

Mesleğe yeni başlayan din görevlileri eğitim merkezlerinde hazırlayıcı eğitim kursuna alınmaktadırlar. Din görevliliği gibi meşakkatli bir vazifenin icrasında karşılaşılan problemlerin çözümü, eksikliklerin giderilmesi ve mesleki bilgilerin güncelleştirilmesi noktasında din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna tabi tutulması önem taşımaktadır.

Hazırlayıcı eğitimin hedefi, aday memurların işgal ettikleri kadro ve gö-

2 Şükrü Öztürk, "Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Yaygın Din Eğitimi ve Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri", *Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi*, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1999, s. 405.

3 Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak eğitim faaliyetlerinde bulunan 19 adet eğitim merkezi vardır. Bunlar; Ankara, Antalya, Bolu, Bursa, Elazığ Harput, Erzurum Mehmet Nuri Yılmaz, İstanbul

Pendik, İzmir Tire, Kastamonu, Kayseri, Konya Selçuk, Manisa Saruhanlı, Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon Akçaabat Darıca, Sivas, Rize ve Van Eğitim Merkezleridir. <http://www.diyamet.gov.tr/turkish/dy/Diyamet-Isleri-Baskanligi-AnaMenu-baglantilar-93.aspx>.

4 Bkz., Diyanet İşleri Başkanlığı Mevzuatı, "Diyanet İşleri Başkanlığı Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği", Y-17/1, "Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Merkezleri Yönetmeliği", Y-27/1, ayrıca bkz., 28 Haziran 1995 tarih ve 22327 sayılı Resmi Gazete, DİB Görev ve Çalışma Yönergesi, DİB Genelgesi, Ankara, 2007.

5 Müftülük ve vaizlik ihtisas kursları İstanbul Pendik, Konya Selçuk, Trabzon Akçaabat Darıca, Erzurum Mehmet Nuri Yılmaz ve Kayseri Eğitim Merkezlerinde verilmektedir.

6 Fahri Demir, "Din Hizmetleri, Din Eğitimi ve İrşad Metodu", *Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri*, DİB Yayınları, Ankara, 1991, s. 445, Öztürk, a.g.tebliğ, s. 406, Diyanet İşleri Başkanlığı Genelgesi 2007.

revleri dikkate alınarak bu görevleri yürütebilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak ve görevlerine uyumlarını sağlamaktır. Temel eğitimin bitiminden sonra başlayan hazırlayıcı eğitimin süresi bir aydan az, üç aydan çok olamaz. Hazırlayıcı eğitim için ayrılan süreye dönem sonunda yapılan sınav süreleri dahildir.

Hazırlayıcı eğitim programı aday memurların kadro ve görevleri dikkate alınarak aşağıdaki konular çerçevesinde hazırlanır:

- a) Başkanlık teşkilatının;
 - 1) Tanıtılması,
 - 2) Görevleri
 - 3) İlgili mevzuatı,
 - 4) Diğer kurumlarla ilişkileri,
- b) Aday memurun göreviyle ilgili mesleki konular,
- c) Merkezi Eğitim Yönetme Kurulunun uygun göreceği diğer konular.⁷

Hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden din görevlilerinin kursa yönelik duygu, düşünce, tutum ve beklentilerinin belirlenmesi, hazırlayıcı eğitim kurslarında yürütülen program ve işleyişin düzenlenmesi açısından yararlı olacaktır.

Bu bağlamda araştırmanın temel problemi;

Din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna yönelik görüş ve düşünceleri nelerdir? sorusudur.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı; hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden kursiyer din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna yönelik görüş, düşünce ve beklentilerini tespit ederek, ilgili literatür doğrultusunda değerlendirmektir.

Araştırmanın Önemi

Din hizmetlerinin etkili ve verimli şekilde gerçekleştirilmesinde, alan araştırmaları yoluyla, hazırlayıcı eğitim kursuna yönelik görüş, beklenti ve

7 Diyanet İşleri Başkanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine Dair Yönetmelik, (Resmi Gazete Yayın

Tarih ve Sayısı: 06.08.1999/23778), <http://www.diyaret.gov.tr/turkish/mevzuat/mevzuati-kerik.asp?id=2200>. “DİB Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği”, “DİB Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği”, Diyanet İşleri Başkanlığı Genelgesi 2007.

tutumların belirlenmesi ve bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkacak bulgulara göre, Diyanet İşleri Başkanlığı'na yapılan hazırlayıcı eğitim kurslarının yürütülmesine yönelik öneriler sunulmasının önemi ortadadır.

Hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden kursiyer din görevlilerinin kursa yönelik düşünce ve görüşleri, kurs müfredatının hazırlanmasında katkıda bulunabilecektir. Çalışma bu açıdan da önem taşımaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. 2009 yılında Elazığ-Harput'ta bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı hazırlayıcı eğitim kursuna kursiyer olarak devam eden din görevlileriyle,
2. Din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna yönelik görüşlerini tespit amacıyla düzenlenen anket formunda bulunan anket maddeleriyle sınırlandırılmıştır.

Yöntem

Araştırma, katılımcıların herhangi bir konudaki görüşlerini ve değerlendirmelerini içeren araştırmalar alan araştırması adını aldığı için, "Alan Araştırması"⁸ türüne bir örnektir. Araştırmada veri toplamak üzere, "Anket Tekniği"⁹ uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna yönelik görüşlerini tespit ve değerlendirme amacıyla hazırlanan anket formundan elde edilen verilerle ve kursiyerlerin kişisel özellikleriyle ilgili olarak, betimsel istatistik teknikleri kullanılarak, frekans ve yüzdelik dağılımlar vb. bulgular sunulmuştur.

Ayrıca, katılımcıların açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan, "Başka" seçeneğine ya da boş yerlere yazdıkları notlardan elde edilen veriler de değerlendirilmiştir. Analiz ve çözümlemelerde SPSS paket programı kullanılmıştır.

8 Alan araştırmaları hakkında bilgi için bkz; Ali Doğan Arseven, *Alan Araştırma Yöntemi, İlkeler, Teknikler, Örnekler*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2001, s. 101, 102, Ayhan Ural-İbrahim Kılıç, *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 19.

9 Ural-Kılıç, *A.g.e.*, s.22.

Bulgular ve Yorum

1. Din Görevlilerinin Kişisel Özellikleri

Bu başlık altında araştırmamıza katılan kursiyer din görevlilerinin kişisel bilgilerine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

1.1. Din Görevlilerinin Yaş Düzeyleri

Tablo-1
Din Görevlilerinin Yaş Düzeylerine Göre Dağılımları

Yaş	N	%
20-25	30	34,1
26-30	46	52,3
31 ve üzeri	12	13,6
Toplam	88	100

Tablo-1'e göre 20-25 yaş aralığında olan kursiyerler katılımcıların % 34,1'ini, 26-30 yaş aralığında olan kursiyerler katılımcıların % 52,3'ünü, 31 yaş ve üzeri kursiyerler ise katılımcıların % 13,6'sını oluşturmaktadır.

Buna göre; araştırmamıza katılan kursiyer din görevlilerinin yaş düzeyleri dikkate alındığında en büyük grubu 26-30 yaş aralığında olanların oluşturduğu gözlemlenmektedir.

1.2. Din Görevlilerinin Öğrenim Düzeyleri

Tablo-2
Din Görevlilerinin Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımları

Öğrenim Düzeyleri	N	%
İHL	69	78,4
İlahiyat Ön Lisans	12	13,6
İlahiyat Fakültesi	3	3,4
Diğer	4	4,5
Toplam	88	100

Tablo-2 'ye göre, araştırmaya katılan kursiyer din görevlilerinin % 78,4'ü İmam Hatip Lisesi mezunu, % 13,6'sı İlahiyat Ön Lisans Mezunu, % 3,4'ü İlahiyat Fakültesi mezunu ve % 4,5'i de diğer öğrenim kurumları mezunudur.

Araştırmaya katılan din görevlilerinin büyük çoğunluğunun (69 kişi / % 78,4) İmam Hatip Lisesi mezunu olduğu görülmektedir.

1.3. Din Görevlilerinin Medeni Durumları

Tablo-3

Din Görevlilerinin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni Durum	N	%
Evli	43	48,9
Bekar	45	51,1
Toplam	88	100

Tablo-3’de görüldüğü gibi evli olduğunu ifade eden kursiyerlerin oranı % 48,9, bekar olduğunu söyleyen kursiyerlerin oranı ise % 51,1’dir.

Katılımcıların yarıya yakınının evli, yarıdan biraz fazlasının da bekar olduğu görülmektedir.

1.4. Din Görevlilerinin Görev Süreleri

Tablo-4

Din Görevlilerinin Görev Sürelerine Göre Dağılımları

Görev Süresi	N	%
1 Yıl ve aşağısı	41	46,6
2 Yıl	37	42,0
2 Yıl üzeri	10	11,4
Toplam	88	100

Tablo-4’e göre; görev süresi 1 yılı dolduran kursiyerler 41 kişiyle katılımcıların % 46,6’sını, 2 yıldır görevde olan kursiyerler 37 kişiyle katılımcıların % 42’sini, 2 yılın üzerinde görev yapan kursiyerler de 10 kişiyle katılımcıların % 11,4’ünü oluşturmaktadır.

Araştırmamıza katılan kursiyerlerin çok azının görev süreleri 2 yılın üzerindedir. Bu duruma göre katılımcıların çoğunluğunun yeni göreve başladıkları söylenebilir.

1.5. Din Görevlilerinin Görev Yerleri

Tablo-5

Din Görevlilerinin Görev Yerlerine Göre Dağılımları

Görev Yeri	N	%
Köy	81	92
Belde	4	4,5
İlçe Merkezi	3	3,4
Toplam	88	100

Araştırmaya katılan kursiyer din görevlilerinin görev yerlerinin dağılımını gösteren Tablo-5 incelendiğinde; tamamına yakınının (81 kişi / % 92) köyde görev yapmakta oldukları görülecektir.

2. Din Görevlilerinin Hazırlayıcı Eğitim Kursuna Yönelik Görüşleri

2.1 Kursa Devam Etmeden Önce Mezun Olunan Okuldan Alınan Eğitimin Yeterliliği

Hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden kursiyer din görevlilerinin; “Sizce mezun olduğunuz okulda aldığınız eğitim mesleğinizi icra etmek için yeterli midir?” şeklindeki anket maddesine katılımlarının dağılımını gösterir Tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo-6
Din Görevlilerinin Mezun Oldukları Okullardan
Aldıkları Eğitimin Yeterliliğine Yönelik Görüşleri

Mezuniyet Eğitimi Yeterliliği	N	%
Yeterli	6	6,8
Kısmen yeterli	34	38,6
Yetersiz	48	54,5
Toplam	88	100

Tablo-6’da görüldüğü gibi kursiyerlerin yarısından fazlası (% 54,5) mezun oldukları okulda aldıkları eğitimin göreve başlamada yetersiz olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Aldıkları eğitimin kısmen yeterli olduğunu söyleyenlerin oranı % 38,6’dır. Yeterli olduğu yönünde görüş bildiren kursiyerlerin oranı ise oldukça düşüktür. (% 6,8)

Bu durum hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden din görevlilerinin genel olarak mesleklerini yerine getirirken, önceki eğitimlerinin yetersiz kaldığı konusunda kanaat taşıdıklarını ortaya koymaktadır. Bulgular doğrultusunda; din görevlilerinin mezun oldukları eğitim kurumlarından aldıkları eğitimin, kısmen yeterli olsa da, mesleklerini icra ederken tam anlamıyla yeterli olmadığını ve dolayısıyla yeni göreve başlayan din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna ihtiyaç duyduklarını ifade edebiliriz.

Nitekim Buyrukçu'nun (1995) araştırmasında din görevlilerinin büyük çoğunluğu, okullarda verilen dini bilgileri mesleklerini icra etmek için yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.¹⁰

Aynı şekilde Keyifli'nin (1997) yaptığı araştırmaya göre din görevlilerinin sadece % 24,8'i okullarda aldıkları eğitimi mesleklerini icra etmeleri açısından yeterli görmektedir. % 43,4'ü kısmen yeterli görmekte, % 29,6'sı ise yeterli görmemektedir.¹¹

2.2 Din Görevlilerinin Hazırlayıcı Eğitim Kursuna Duydukları İhtiyaç

Araştırmaya katılan din görevlilerinin; "Göreve başladığınızda hazırlayıcı eğitim kursuna ihtiyaç duydunuz mu?" şeklindeki anket maddesine verdikleri yanıtların dağılımı Tablo-7'de sunulmuştur.

Tablo-7
Din Görevlilerinin Hazırlayıcı Eğitim Kursuna
İhtiyaç Duymalarına Yönelik Görüşleri

İhtiyaç Duyma	N	%
Çok	48	54,5
Kısmen	37	42
Hiç	3	3,4
Toplam	88	100

Tablo-7'ye göre hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden kursiyer din görevlilerinin yarıdan fazlası (% 54,5) hazırlayıcı eğitim kursuna ihtiyaç duydukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Kısmen ihtiyaç duyanların oranı % 42, hiç ihtiyaç duymayanların oranı ise % 3,4'tür.

Bulgulardan hareketle, yeni göreve başlayan din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna ihtiyaç duydıklarını söyleyebiliriz.

2.3. Hazırlayıcı Eğitim Kursunun Göreve Başlamadan Önce Yapılması

Tablo-8'de; "Hazırlayıcı eğitim kursunun göreve başlamadan önce yapılmasına ilişkin kanaatiniz?" şeklindeki anket maddesine katılımların dağılımı sunulacaktır.

10 Ramazan Buyrukçu, *Din Görevlisinin Mesleğini Temsil Gücü*, TDV Yay., Ankara, 1995, s. 118.

11 Şükrü Keyifli, *Urfa ve Yöresinde Yaygın Din Eğitimi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1997, s. 94.

Tablo-8
Din Görevlilerinin Hazırlayıcı Eğitim Kursunun Göreve
Başlamadan Önce Yapılmasına Yönelik Görüşleri

Göreve Başlamadan Önce Yapılması	N	%
Daha faydalı olurdu	83	94,3
Fark etmezdi	5	5,7
Toplam	88	100

Tablo-8’de görüldüğü araştırmaya katılan kursiyer din görevlilerinin büyük çoğunluğu hazırlayıcı eğitim kursunun göreve başlamadan önce yapılması yönünde görüş bildirmişlerdir (% 94,3).

Buyrukçu’nun (1995) araştırmasında da din görevlileri, kendilerine yönelik eğitimin mutlaka göreve başlamadan önce yapılması yönünde görüş belirtmişlerdir.¹²

2.4. Din Görevlilerinin Hazırlayıcı Eğitim Kursuna Katıldıktan Sonra Kendilerinde Eksik Gördükleri Mesleki Yeterlilikler

Tablo-9
Din Görevlilerinin Hazırlayıcı Eğitim Kursuna Katıldıktan Sonra
Kendilerinde Eksik Gördükleri Mesleki Yeterliliklere Yönelik Görüşleri

Eksiklikler	N	%
Kıraat	51	58
Dini bilgiler	13	14,8
Vaaz ve hutbe sunma	9	10,2
Halkla ilişkiler	7	8
Genel kültür	4	4,5
Pedagojik formasyon	4	4,5
Toplam	88	100

Tablo’ya göre din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna katıldıktan sonra kendilerinde gördükleri eksikliklerin başında “Kıraat” gelmektedir. Katılımcıların % 58’i hazırlayıcı eğitim kursuna başladıktan sonra Kuran-ı Kerimi doğru, güzel ve mahreçlerine uygun okuma konusunda eksiklikleri olduğunu kabul etmiştir. Kursiyer din görevlilerinin % 14,8’i dini bilgiler, ilmiyal, fıkıh konularında eksiklikleri olduğunu ifade etmiştir. Daha sonra sırasıyla % 10,2’si vaaz ve hutbe, % 8’i halkla ilişkiler, % 4,5’i genel kültür ve yine 4 kişiyle % 4,5’lik bir kısmı da pedagojik formasyon konularında eksiklikleri olduğu görüşüne katılmışlardır.

12 Buyrukçu, a.g.e., s. 245.

Kuran'ı güzel, doğru ve etkileyici bir biçimde okumanın cemaatin din görevlisine olan ilgi ve alakasını artırdığı açıktır. Genel olarak cemaat Kuran'ı güzel okuyan din görevlilerinin mesleki açıdan yeterli ve becerili olduklarını kabul etmektedir. Bu açıdan din görevlilerinin Kıraat konusunda daha fazla eğitim görmek istemeleri doğaldır.

Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında din görevlilerinin İmam-Hatip Liselerinde mesleki bilgi ve beceri açısından yeterince yetişememelerinin temel bir faktör olduğu söylenebilir.

Yapılan diğer araştırmalarda da din görevlilerinin eksik olduğu alanlara ilişkin benzer sonuçların çıktığı görülmektedir.

Buyrukçu'nun (1995) araştırmasında gerek din görevlilerinin kendileri, gerekse cemaat, çoğunlukla din görevlilerinin mesleki açıdan yetersiz olduklarını söylemişlerdir. Aynı araştırmada din görevlilerinin büyük çoğunluğu, din görevlilerinin pek çoğunun dini bilgi ve genel kültürlerinin eksik olduğu görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir.¹³

Yılgin'in (1997) araştırmasında, deneklerin % 17'si din görevlilerini mesleki açıdan yeterli bulurken, % 27,9'u yetersiz bulduğunu, % 55'i de kısmen yeterli bulduğunu ifade etmiştir.¹⁴

Kayadibi'nin (2000) araştırmasında müftüler din görevlilerini kıraat (% 41), dini bilgiler (% 31) ve halkla ilişkiler açısından (% 16) yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir.¹⁵

Taş'ın (2002) 1378 kişi üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada deneklerin % 66,8'i, Diyanet İşleri Başkanlığı görevlilerinin mesleklerini temsil gücü açısından yetersiz oldukları düşüncesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Aynı araştırmada deneklerin % 63,7'sinin Diyanet görevlileri tarafından yapılan vaaz ve verilen hutbelerin, dini konularda cemaati bilgilendirmek açısından yetersiz olduğu düşüncesine katıldıkları görülmüştür.¹⁶

Dam'ın (2002) 434 yetişkin üzerinde yaptığı araştırmada deneklerin % 12'si din görevlilerini mesleki açıdan yeterli bulmakta, % 33,9'u yeterli bulma-

13 Buyrukçu, a.g.e.,s. 124, 126, 131.

14 Mehmet Yılgin, *Din Eğitimi Açısından Din Görevlilerinin Mesleki Yeterlikleri ve Cemaatle Olan İlişkileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), OMÜSBE., Samsun, 1997, s. 61, 62.

15 Fahri Kayadibi, "Cumhuriyet Döneminde Müftülükler", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 7, İst., 2000, s. 174.

16 Kemalettin Taş, *Türk Halkının Gözüyle Diyanet*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 171, 172, 174.

makta, % 43,1' ise kısmen yeterli bulmaktadır. Din görevlilerini yetersiz bulan denekler, onların genelde alan bilgisi, genel kültür, hitabet yeteneği, formasyon eksikliği, söz davranış uyumsuzluğu, günün şartlarına göre çözüm getirememe ve insanlarla ilişkiler açısından yetersiz olduklarına dikkat çekmişlerdir. Ayrıca yetişkinler din görevlilerinin mesleklerini sevmediklerini ve gereken önemi vermediklerini ifade etmişlerdir.¹⁷

Özdemir'in araştırmasında (2006) müftülerin % 75,3'ü din görevlilerini kıraat yönünden, % 63,6'sı dini bilgiler açısından, % 57,6'sı halkla ilişkiler açısından, % 56'sı vaaz-hutbe verme açısından, % 54,3'ü genel kültür açısından, % 36,6'sı pedagojik formasyon açısından yetersiz bulmaktadır.¹⁸

2.5 Kurs Programının Mesleki İhtiyaçlar Gözetilerek Yapılma Durumu

Katılımcıların anket formunda yer alan; "Kurs programı mesleki açıdan ihtiyaçlarınıza göre hazırlanmış mıdır? maddesine katılım durumları Tablo-10'da sunulmuştur.

Tablo-10
Din Görevlilerinin Kurs Programının Mesleki İhtiyaçlara Uygunluğuna Yönelik Görüşleri

Mesleki İhtiyaç	N	%
Evet	38	43,2
Kısmen	48	54,5
Hayır	2	3,4
Toplam	88	100

Tablo-10'a göre; hazırlayıcı eğitim kursu programının mesleki ihtiyaçlara uygun hazırlanıp hazırlanmadığına yönelik görüşlerin tespitine yönelik hazırlanan maddeye, araştırmaya katılan kursiyer din görevlilerinin % 43,2'si evet, % 54,5'i kısmen, %, 3,4'ü de hayır yönünde katılımında bulunmuşlardır.

Bu bulgulara dayanarak, kurs programının mesleki ihtiyaçlara uygun hazırlandığı, ancak tam anlamıyla kursiyer din görevlilerinin mesleki ihtiyaçlarının gözetilmediği ve din görevlilerinin ihtiyaçlarının tespiti doğrultusunda düzenlemeler yapılabileceği ileri sürülebilir.

17 Hasan Dam, *Yetişkinlerin Din Eğitimi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), OMÜSBE., Samsun, 2002, s. 120, 121, 127, 129, 166.

18 Şuayip Özdemir, *Müftülerin Gözüyle Din Hizmetleri*, Dem Yayınları, İstanbul, 2006, s. 82.

2.6. Hazırlayıcı Eğitim Kursunun Süresi

Araştırmaya katılan hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursunun süre açısından yeterliliği hususundaki katılım durumları Tablo- 11’de verilmiştir.

Tablo-11

Din Görevlilerinin Kurs Programının Süresine Yönelik Görüşleri

Süre Yeterli midir?	N	%
Yeterli	7	8
Kısmen yeterli	21	23,9
Yetersiz	60	68,2
Toplam	88	100

Tablo 11’e göre, katılımcıların yarıdan fazlası (% 68,2) kursun süresinin yeterli olmadığı, % 23,9’u kısmen yeterli olduğu görüşüne katılmakta, % 8’i de yeterli olduğu yönünde kanaat taşımaktadır.

Tablo’dan, hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden din görevlilerinin büyük çoğunluğunun kursun süresinin yeterli olmadığı dolayısıyla uzatılması gerektiği yönünde görüş bildirdikleri sonucu çıkmaktadır.

2.7. Hazırlayıcı Eğitim Kursu’nda Yeterli Düzeyde Mesleki Bilgi ve Donanım Alma Durumu

Tablo-12’de; katılımcıların anket formunda yer alan; “Kursta mesleğinizle ilgili yeterince bilgi öğrendiniz mi?” şeklindeki maddeye katılım durumlarını gösterir dağılım sunulmuştur.

Tablo-12

Din Görevlilerinin Kursta Alınan Mesleki Bilgilerin

Yeterliliğine Yönelik Görüşleri

Mesleki Bilgi Yeterliliği	N	%
Evet	21	23,9
Kısmen	65	73,9
Hayır	2	3,4
Toplam	88	100

Tablo’daki sonuçlara göre araştırmaya katılan kursiyer din görevlilerinin % 23,9’u kursta yeterli mesleki bilgi edindikleri, % 73,9’u kısmen de olsa edin-

dikleri bilgilerin mesleki ihtiyaçlarına yeteceği, % 3,4'lük bir kısmı ise kursta yeterince mesleki bilgi edinmedikleri yönünde görüş bildirmiştir.

Tablo'dan, hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden kursiyer din görevlilerinin büyük çoğunluğunun kısmen de olsa meslekleriyle ilgili olarak yeterince bilgi öğrendikleri yönünde görüş bildirdikleri sonucu çıkmaktadır.

Bulgular birlikte değerlendirildiğinde, kursiyer din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursuna yönelik olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir.

3- Din Görevlilerinin, Hazırlayıcı Eğitim Kursunun Daha Verimli Geçmesine İlişkin Görüşleri

Din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursunun daha verimli geçmesine ilişkin olarak ileri sürdükleri görüşler genel başlıklar halinde aşağıda sıralanmıştır:

“Zaman yetersiz, kıraat üzerine biraz daha yoğunlaşılabilir. Teknolojik araç ve gereçlerden daha fazla yararlanılmalıdır. Çünkü akılda daha kalıcı oluyor./Kur'an'a ve fıkha ağırlık verilmeli, zaman kısıtlı, tam verimli olmuyor./Kur'an'ı Kerim daha çok ağırlıklı olmalı./İlk önce kıraat, tefsir, fıkıh ve diğer dini dersler./Kur'an'a ağırlık vermenin yanında diksiyon, halkla ilişkiler ve görgü kurallarını içeren bir ders konulmalı./Kur'an ve fıkıh derslerine ağırlık verilmelidir. Çünkü her İmam-Hatibin sıkça karşılaştığı sorunların başında bu iki alan gelmektedir./40 günlük eğitim kesinlikle yetersiz olup en az 3 ay olmalıdır./Mezhepler arası farklılıklar işlenmeli./Hadis bilgisi, kıraat ve tecvit bilgisi biraz daha fazla verilirse verimli olacağını düşünüyorum./Vaaz ve hutbe vermede örneklendirmelere daha fazla yer verilmeli./İmamlık ve müezzinlik uygulamaları ders saati artırılmalı./Hadis, akaid ve halkla ilişkilere ağırlık verilmeli./Kur'an ve hitabet dersi artırılmalı./Süre yeterli değil, 40 günde ezberleri yetiştiremiyoruz./Başlangıçta kursa katılanların seviye tespiti çok iyi yapıлып, gruplandırma ona göre düzenlenmelidir. Bazı arkadaşlar mahreç çıkaramazken, onlarla beraber bizim de vaktimiz ölüyor./Sınıflar ABC değil de zayıf ve iyi olanlar şeklinde oluşturularak ona göre program uygulanmalı./Halkla ilişkiler kapsamında insanları tanıma ve iyi bir iletişim kurma sanatını öğrenme konularına yer verilmeli./Kur'an dersine ağırlık verilmeli, diksiyon eğitimi verilmeli, kurs süresi daha uzun tutulmalı./Cenaze ile ilgili konular gerçek bir cenaze işleminde gösterilmeli.”

Görüldüğü gibi hazırlayıcı eğitim kursuna katılan din görevlileri kursun başlangıcında seviye tespit sınavının daha dikkatli yapılmasını, kursta Kur'an, tefsir, fıkıh, hadis ve hitabet ders saatlerinin artırılmasını, kurs süresinin uzun

tutulmasını, derslerde araç gereçlerden yeterince yararlanılmasını, mezhepler arası farklılıkların ders konusu yapılmasını, uygulamaya daha fazla zaman ayrılmasını, diksiyon, halkla ilişkiler ve iletişim konularına yer verilmesini istemektedirler.

Sonuç ve Öneriler

Hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden kursiyerlerin görüş ve beklentilerini tespit ve değerlendirme amacı taşıyan araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Din görevlileri genel olarak mesleklerini yerine getirirken, mezun oldukları okullardan aldıkları eğitimin yetersiz kaldığı yönünde kanaat taşımaktadırlar. Araştırmamıza katılan din görevlilerinin % 78,4'ü İmam-Hatip Lisesi mezunudur. Buradan hareketle şu anda İmam-Hatip Liselerinde İmam-Hatiplik mesleğine yönelik istenilen düzeyde eğitimin verilmediğini ve İmam-Hatip Liselerinin programında mesleki açıdan iyileştirmelerin yapılmasının gerekli olduğunu söyleyebiliriz.

Din görevlileri büyük oranda hazırlayıcı eğitim kursuna ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedirler. Ulaşılan bu sonuç din görevlilerinin mesleğe hazırlanmaları açısından hazırlayıcı eğitimin ne derece gerekli olduğunu göstermesi açısından son derece önem taşımaktadır.

Din görevlilerinin çoğunluğu hazırlayıcı eğitim kursunun göreve başlamadan önce yapılmasını istemektedirler. Araştırmamıza katılan din görevlilerinin görev süreleri 1 ile 3 yıl arasında değişmektedir. Din görevlileri hiçbir eğitim almadan görev aldıkları yerde mesleklerini yerine getirirken çeşitli zorluklar yaşamaktadırlar. Görev yaptıkları bölgeyi daha iyi tanımaları, meslekleri ile ilgili yeterli bilgi ve donanıma sahip olabilmeleri açısından hazırlayıcı eğitim kursu göreve başlamadan önce düzenlenmelidir.

Din görevlileri hazırlayıcı eğitim kursuna katıldıktan sonra kendilerini kıraat açısından eksik görmekte-dirler. Kuran-ı Kerimi doğru, güzel ve mahreçlerine uygun okumanın din görevliliğinde önemli bir yeri olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda ulaşılan bu sonuç önem arz etmektedir. Din görevlileri kıraatın yanı sıra dini bilgiler, fıkıh konuları, vaaz ve hutbe verme, halkla ilişkiler ve genel kültür açısından eksiklikleri bulunduğunu ifade etmişlerdir. Buradan hareketle din görevlilerinin hazırlayıcı eğitim kursunda kendilerini eksik hissettikleri alanlarda ağırlıklı olarak eğitime tabi tutulmalarının yararlı olacağını söyleyebiliriz.

Din görevlileri hazırlayıcı eğitim kurs programının mesleki ihtiyaçlarına uygun hazırlandığı sorusunu genelde “kısmen” şeklinde cevaplandırmışlardır. Din görevlileri farklı bölgelerde görev yapmaktadırlar. Özellikle doğu bölgemizde görev yapan din görevlileri mesleki eğitimin yanı sıra Şafî mezhebi ve Alevilikle ilgili olarak da hazırlayıcı eğitim kursunda bilgilendirilmelidir.

Araştırmamızda ulaşılan önemli sonuçlardan biri de din görevlilerinin çoğunluğunun hazırlayıcı eğitim kursunu süre açısından yeterli görmemeleridir. Din görevlileri 6 hafta süren bir kursa alınmaktadırlar. Bu kısa süre zarfında kendilerini eksik hissettikleri alanlarda yeterli bilgi ve donanımına sahip olmalarının mümkün olmayacağı açıktır. Diyanet İşleri Başkanlığı göreve yeni başlayan personelini yeterince eğitime tabi tutmak için kurs süresini daha uzun tutmalıdır.

Din görevlileri, “Kursta mesleki açıdan edindiğiniz bilgiler yeterli midir?” sorusuna büyük oranda “kısmen” şeklinde cevap vermişlerdir. Din görevlileri üzerinde daha kapsamlı araştırmalar yapılarak kursta verilmesi gerekli mesleki bilgilerin muhtevası yeniden belirlenmelidir.

Araştırmamıza katılan kursiyer din görevlilerine yönelik gerçekleştirilen anket çalışmasından elde edilen veriler birlikte değerlendirildiğinde, hazırlayıcı eğitim kursuna devam eden din görevlilerinin büyük oranda kursa ilişkin olumlu görüşe sahip oldukları, kursu işleyiş ve program açısından beğendikleri görülmektedir.

Ancak hazırlayıcı eğitim kursunun süresine ve verilen mesleki bilgilerin yeterliliğine yönelik olarak “kısmen” şeklindeki katılımları, kursun süresinin ve mesleki bilgi programının yeniden gözden geçirilebileceğine işaret etmektedir. Bu bağlamda hazırlayıcı eğitim kursunun süre ve müfredat açısından yeniden gözden geçirilmesi kursiyerlerin beklentilerine olumlu yönde katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Arseven, Ali Doğan, *Alan Araştırma Yöntemi, İlkeler, Teknikler, Örnekler*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2001.
- Buyrukçu, Ramazan, *Din Görevlisinin Mesleğini Temsil Gücü*, TDV Yay., Ankara, 1995.
- Dam, Hasan, *Yetişkinlerin Din Eğitimi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), OMÜSBE., Sam-sun, 2002.
- Demir, Fahri, “Din Hizmetleri, Din Eğitimi ve İrşad Metodu”, *Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri*, DİB Yayınları, Ankara, 1991.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine Dair Yönetmelik, “DİB

Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği”, Diyanet İşleri Başkanlığı Genelgesi 2007.

- Diyanet İşleri Başkanlığı Mevzuatı, “Diyanet İşleri Başkanlığı Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği”, Y-17/1, “Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Merkezleri Yönetmeliği”, Y-27/1, DİB Görev ve Çalışma Yönergesi.
- <http://www.diyamet.gov.tr/turkish/dy/Diyamet-Isleri-Baskanligi-AnaMenu-baglantilar-93.aspx>.
- <http://www.diyamet.gov.tr/turkish/mevzuat/mevzuaticerik.asp?id=2200>.
- <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/147/aytac.htm>. 19.09.2011.
- Kayadibi, Fahri, “Cumhuriyet Döneminde Müftülükler”, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 7, İstanbul, 2000.
- Keyifli, Şükrü, *Urfa ve Yöresinde Yaygın Din Eğitimi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1997.
- Özdemir, Şuayip, *Müftülerin Gözüyle Din Hizmetleri*, Dem Yayınları, İstanbul, 2006.
- Öztürk, Şükrü, “Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Yaygın Din Eğitimi ve Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri”, *Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi*, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1999.
- Resmi Gazete, 28 Haziran 1995 tarih ve 22327 sayılı, 06.08.1999 tarih ve 23778 sayılı.
- Taş, Kemalettin, *Türk Halkının Gözüyle Diyanet*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002.
- Ural, Ayhan-Kılıç, İbrahim, *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Yılgin, Mehmet, *Din Eğitimi Açısından Din Görevlilerinin Mesleki Yeterlikleri ve Cemaatle Olan İlişkileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), OMÜSBE., Samsun, 1997.